

TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİNİN MESLEK ALANLARIMIZDA YARATACAĞI SORUNLAR ÇALIŞTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye’de uzun dönemdir uygulanan ekonomik ve sosyal politikalar sonucu yatırım, üretim ve sanayileşmeden uzaklaşılması, mühendislerin eğitim sürecini, üretim sürecindeki konularını, çalışma koşullarını, çalışma alanlarını, mesleki beklentilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu süreçte gerek kamu gerek özel sektörde birçok mühendis, aldıkları eğitime ve sahip oldukları formasyona uymayan koşullarda çalışmak zorunda kalarak meslek alanlarından uzaklaşmışlardır. Mühendislik temel olarak, güncel bilgi, formasyon temelli, evrensel yaklaşımlarla insan yaşamını iyileştirmeyi amaçlayan ve mevcut sorunların belirlenmesinden çözümlenme süreçlerine kadar araştırma, teknoloji geliştirme, bilginin ekonomik ve toplumsal yarara dönüşmesi için tasarım yeteneklerini öne çıkartan bir meslek dalıdır.

Mühendisler mesleki yaşamları boyunca değişen ve gelişen teknolojileri anlayıp uygulayabilmek için öğrenmeye sürekli devam ederler. Mühendislik alanında yaşanan teknolojik gelişimin hızı dikkate alınırsa mühendis yaşam boyu öğrenmenin yöntemini bilmek durumundadır. Bunun yanında sürekli eğitim ile mühendislik bilgisinin geliştirilerek üretime yansıtılabilmesi temel mühendislik formasyonunun düzeyi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgemeye çalışan anlayış kabul edilemez.

Ülkemizde, mühendis, mimar ve diğer teknik elemanların unvan, yetki ve sorumlulukları yasa ve yönetmeliklerle düzenlenmiştir. 17.6.1938 tarihli ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa, kimlere mühendis unvanı verilebileceği ve hangi okullarca verilen diplomaların mühendislik mesleğine temel olabileceği belirlenmiştir. Buna göre, mühendislik öğrenimi veren Türk yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanlara “**mühendis**” ve “**yüksek mühendis**” unvanı verilebilir. Aynı biçimde programları, yüksek mühendis ve mühendis okullarımızın programlarına denk yabancı okulların mezunlarına da bu unvanlar verilir. Ancak, mühendislik unvanına sahip olanlar bu unvan ve yetki ile sanatlarını uygulayabilirler.

29.04.1992 tarihli ve 3795 sayılı Yasa ise, bütünüyle mühendis ve mimarlar dışındaki teknik elemanların unvan,

yetki ve sorumluluklarını belirlemek için çıkarılmıştır. Bu Yasa’nın 3. Maddesi’nin (d) bendi, lise üstü dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu ve teknik eğitim fakültesi mezunları ile kız teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulunun ve mesleki eğitim fakültesi-nin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlara “**teknik öğretmen**” unvanı verilmesini öngörmüştür.

3795 sayılı Yasa’nın 3. Maddesi’nin (e) bendi teknik öğretmen unvanını kazananların belli bir programı başarıyla tamamlamaları koşuluyla kendi dallarında mühendis unvanı verilmesini düzenlemektedir. Teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan yasanın uygulama esas ve usulleri,

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 07.08.1992 tarihinde 21308 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelikle düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 8. Maddesi **“Tamamlama programında yer alan mühendislik dersleri, mühendislik unvanına sahip öğretim üyeleri tarafından verilir”** koşulunu getirmektedir. Bu uygulamanın yıllara yayılan nitel ve nicel özellikleri ve sonuçları nedense kamuya yansıtılmamış ve irdelenemmiştir.

3795 sayılı Yasa’nın 3. Maddesi’nin (a) bendi teknisyen, (b) bendi teknikerlerin unvanlarını, 6. Maddesi ise bu teknik elemanların unvan, yetki ve sorumluluklarının yönetmeliklerle düzenleneceğini belirlemiştir. Bu amaçla 3030 sayılı kanun kapsamı dışında kalan belediyeler tip imar yönetmeliği, fen adamlarının yetki, görev ve sorumlulukları hakkındaki yönetmelik ve bayındırlık işleri kontrol yönetmeliği çıkarılarak mühendis, mimar dışındaki diğer teknik elemanların yetki ve sorumluluk alanları düzenlenmiştir.

13.11.2009 tarih ve 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çeşitli üniversitelere bağlı mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak, teknoloji fakültesine dönüştürülmesine karar verilmiştir. 24.11.2009 tarihli ve 2009/15612 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ise kapatılan mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin, 2015-2016 öğretim yılı sonunu geçmemek üzere görevlerini ilgili mevzuata göre yürütmeye devam edecekleri, kapatma işleminin, mevcut öğrencilerin mezuniyet işlemleri tamamlandıktan sonra ve en geç 2015-2016 öğretim yılı sonunda uygulamaya konulacağı kararlaştırılmıştır.

YÖK’de yapılan değerlendirmelerde; teknoloji fakültelerinin kapatılan teknik eğitim fakültesinin işlevlerini de yerine getireceği, teknoloji fakültelerinde alan eğitimi ile formasyon eğitiminin birbirinden ayrılarak, yüksek nitelikli teknik eleman yetiştirme işlevi ve mesleki teknik ortaöğretime daha nitelikli öğretmen yetiştirme işlevinin birlikte gerçekleştirileceği

belirtilmektedir. Teknoloji Fakültelerinin Mühendislik Fakültelerine alternatif değil, bu fakültelerin tamamlayıcısı olacağı iddia edilerek, mezunlarının üretim süreçlerinde üslenecikleri görevlerin birbirinin devamı niteliğinde olması gerektiği öngörüsü vardır. Bu gerekçeyle alan eğitimi alan teknoloji fakültesi mezunlarının **“uygulama mühendisi”** olacakları, görev, yetki ve sorumluluk bakımından mühendislik fakültesi mezunu **“mühendis”** ile teknoloji fakültesi mezunu **“uygulama mühendisi”** unvanı arasında hiçbir fark söz konusu olmayacağı hatta neredeyse **“uygulama mühendisinin”** **“mühendisten”** daha fazla olanaklara sahip olabilecekleri belirtilmektedir. Bunun yanında teknoloji fakültesi bünyesinde, iş dünyasının ihtiyaçlarına ve isteklerine göre mühendislik teknolojisi bölümleri açılacağı da öngörülmektedir.

Bu uygulama ile teknik öğretmenlere dolaylı yollardan alanında hizmet veya üretimle ilgili proje yapma, planlama, yönetme, uygulama ve kontrol, ürün geliştirme, test, analiz, kalite yönetimi ve imalat konularında imza yetki ve sorumluluk verilmesi amaçlanmaktadır. Buna gerekçe olarak gelişen Türk sanayisinin teknoloji mühendislerine de gereksinimi olduğu belirtilerek, iş hayatındaki gelişmeler sonucu geleneksel mühendis ve uygulama ağırlıklı mühendis gibi birbirinden iki ayrı kavram geliştirilerek birbirini tamamlayıcı çalışma alanı olduğu vurgulanmaktadır. Ülkemizde yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu ve mühendislerin %25’inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı gerçeği karşısında alınan bu kararın bir keyfilik ve plansızlık içerdiği açıkça ortadadır.

Bu uygulamada iki önemli konu ortaya çıkarılarak, gerekçe olarak öne sürülmektedir. Birincisi, dünyada artık teknik öğretmen yetiştiren eşdeğer öğretim kurumlarının olmadığı, ikincisi özellikle batı ülkelerinde **“teknoloji mühendisliği”** veya **“uygulama mühendisi”** nin bu bağlamda yer aldığı savunulmasıdır. Bu iki bilgi de kamu-

oyunu yanıltmak üzere yayılmaktadır. Ayrıca Türkiye’de teknik öğretim alanında **“teknik öğretmen”** in öğretmen olarak istihdamının olanaksız olduğu da öne sürülmektedir.

Birincisi, birçok ülkede, özellikle ABD’de, üniversitelerde, teknisyen/tekniker eğitiminde görev alacak teknik öğretmenler yetiştiren fakülte ve bölümler ile liselerde teknoloji derslerini verecek teknoloji öğretmenleri yetiştiren fakülte ve bölümler vardır. İkincisi, bu fakültelerdeki yeni yapılanmada, ABD’de ve Avrupa’da birçok ülkedeki **“mühendislik teknoloji/teknolojisti”** yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasınca yapılarak **“teknoloji mühendisi”** veya **“uygulama mühendisi”** adı kullanılmaktadır.

Teknik elemanların, dünyadaki statülerini ve devinirlikleri ile eşdeğerliklerini güvence altına alan üç adet uluslararası anlaşma vardır. Bunlar **“mühendisler”** için Washington anlaşması, **“mühendislik teknolojileri/teknolojistleri”** için Sydney anlaşması ile **“teknisyenler”** için Durban anlaşmasıdır. Bu üç ayrı anlaşma ile bu unvan ve mesleklerin birbirinden ayrı olduğu, bu mesleklere ilişkin profesyonel kurumların ve eğitimlerinin ayrı ayrı olduğu kesinlikle kabul edilmiştir. Bu anlaşmaların konuyla ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından, hem içerikleri hem de anlaşmalarda ülkeleri temsil eden mesleki kuruluşlar açısından, iyice incelenerek irdelenmesinde yarar vardır.

Amerikan mühendislik ve teknoloji akreditasyon kuruluşu ABET’ in **“ABET 2000”** kriterleri, Avrupa mühendislik akreditasyon sistemi ve Türkiye’de yürütülen mühendislik programları değerlendirme sistemi (MÜDEK) tarafından da aynen alınmıştır. Buna göre mühendislik ve teknoloji/teknolojist, iş alanındaki yayılımda, bir biri ile örtüşmeyen biçimde tanımlanmıştır. Buna göre mühendis tasarlayan-projelendiren, teknoloji/teknolojist ise bu tasarım-projenin uygulanmasında görev alan, gerçekleştiren bir teknik elemandır. Bu iki mesleğin eğitim-öğretim

programları kapsamları, nitelikleri hatta akreditasyon koşulları farklıdır. Bu nedenle teknoloji/teknolojisti sırf amaca uygun bir ad takılarak “mühendisleştirmek”, dünya standartlarının bugünkü durumuyula bile olanaksızdır.

Mühendislik; eğitim, deneyim, uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak, mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşısıdır. Buna göre mühendis bir sistemi tasarlayıp geliştirir, bunları uygulayan diğer teknik elemanlara yol gösterip, denetler. Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından “mühendisleştiren” ya da mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek “teknisyenleştiren” bir anlayış kabul edilemez.

Teknoloji Fakültelerinde mühendislik bölümlerinin kurulması durumunda, aynı üniversitede bünyesinde iki ayrı mühendislik bölümü (Bilgisayar Mühendisliği, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği vb.) kurulması gibi garip bir durum ortaya çıkabilecektir. Bunun yanında iş dünyasının ihtiyaçlarına ve isteklerine göre mühendislik teknoloji

bölümleri açılabilceği ve mezunlarına “teknolojist” unvan verileceği de belirtilmektedir. Ülkemizde bu ara elemana karşılık olarak **teknikerler** kamu ve özel sektör işletmelerinde görev yapmaktadırlar. Özellikle meslek yüksek okullarında yapılan son düzenlemelerle işyeri eğitimleri ile birlikte eğitim-öğretim süresi üç yıla çıkarılarak nitelikli teknik eleman (tekniker) yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu durum ortadayken teknolojist, mühendislik teknolojist veya teknoloji gibi kavramlar teknik elemanların yetki ve sorumluluk alanlarında yeni sorunlar ortaya çıkaracaktır.

Mühendislik mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır. Mesleğin uygulama alanı yönünden eğitimin niteliği, doğa ve kültürel çevrenin tahribi; birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir. Ülkemizde var olan mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, siyasi olarak alınan bu kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek olası değildir.

YÖK’ün isimleri değiştirilen Teknik Eğitim Fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla Teknoloji Fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını tanıması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı Yasa’yla ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle gelişmektedir. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu Teknik Eğitim Fakültelerinde (Teknoloji Fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz.

Mühendislik mesleğinin gereklerine uygun biçimde eğitim vermek üzere kurulmuş olan mühendislik fakülteleri ile teknik liselere öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan teknik eğitim fakültelerinin kuruluş amaçlarının okutulan derslerin ve içeriklerinin biri biriyle eşdeğerde olmadığı açıktır. YÖK de yapılan değerlendirmelerde teknoloji fakültesi bünyesinde açılacak mühendislik bölümlerinin, mühendislik fakülteleri bünyesindeki mühendislik bölümleri müfredatına eşdeğer olması göz önünde bulundurulacağı belirtilmiş olmakla birlikte, kurulan teknoloji fakültelerinin alt yapısının ve öğretim kadrosunun buna uygun olduğu söylenemez. Bu nedenle, teknoloji fakültesi mezunlarının mühendis unvanı almalarını sağlayan düzenlemeler “bünyeye inemeyen, daima düzeyde kalacak bir zorlama olmaktan ileri gidemeyecek ve kuruluş amaçlarından kaynaklanan temeldeki yetişme farkını gideremeyecektir.”

Sonuç olarak; yeni kurulan teknoloji fakültelerinde teknoloji veya uygulama mühendisliği gibi bölümlerinin kurulması önümüzdeki süreçte mühendislik mesleğimizi, yetki ve sorumluluk alanlarımızı tam bir karmaşaya sürükleyecek ve meslek alanımızdaki istihdam sorununu artıracaktır. Bu nedenle konu daha da içinden çıkılmaz bir aşamaya gelmeden, meslek odaları başta olmak üzere ilgili taraflarını da kapsayacak biçimde yeniden gözden geçirilmelidir. ◀

